
ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.922

В.І. Барко,

доктор психологічних наук, професор,
головний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0003-4962-0975

Л.А. Кирієнко,

провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-9394-1288

В.В. Барко,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-3836-2627

**АДАПТАЦІЯ ОПИТУВАЛЬНИКА “ВЕЛИКОЇ П’ЯТІРКИ”
ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОЛОГАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена проблемі теоретичного обґрунтування та україномовної адаптації для використання в поліції поширеного в західних країнах опитувальника “Великої п’ятірки”. Наводяться результати дослідно-експериментальної роботи, спрямованої на адаптацію україномовного варіанту опитувальника, під час якої проведено аналіз різних варіантів перекладу завдань, перевірено надійність і валідність, з’ясовано характер зв’язку результатів із даними, отриманими за допомогою опитувальників Г. Айзенка (ЕРІ) і Л. Собчик (ІТО), розраховано нормативні показники для обстеженої вибірки.

Ключові слова: опитувальник “Великої п’ятірки”, психодіагностична робота, адаптація, валідність, надійність.

Статья посвящена проблеме теоретического обоснования и украиноязычной адаптации для использования в полиции распространенного в западных странах опросника “Большой пятерки”. Приводятся результаты опытно-экспериментальной работы, направленной на адаптацию русскоязычного варианта опросника, во время которой проведен анализ различных вариантов перевода заданий, проверена надежность и валидность, выяснен характер связи результатов с данными, полученными с помощью опросников Г. Айзенка (ЕРІ) и Л. Собчик (ІТО), рассчитано нормативные показатели для обследованной выборки.

Ключевые слова: опросник “Большой пятерки”, психодиагностическая работа, адаптация, валидность, надежность.

Теоретичний фундамент багатьох сучасних психодіагностичних методик становить п’ятифакторна модель особистості, що набула останніми роками значної

популярності. Модель сформувалася за кордоном на основі багаторічних емпіричних досліджень і наразі стимулює значну частку робіт у галузі персональної психології. У багатьох кроскультурних дослідженнях, що проводилися в англомовних країнах, а також у Німеччині, Франції, Японії, Філіппінах, Польщі тощо, чимало уваги приділялося змісту самих факторів, конструюванню інструментів для їх вимірювання [1–3]. В нашій країні відсутні опитувальники, які ґрунтуються на п'ятифакторній моделі особистості, що певним чином обмежує можливості та знижує ефективність роботи фахівців-психодіагностів, у тому числі й психологів Національної поліції України, від результативної діяльності яких суттєво залежить якість її кадрового складу.

У вітчизняній психології деякі з чинників, подібних до тих, що входять до “Великої п'ятірки”, були виділені В.М. Мельниковим і Л.Т. Ямпольським при факторизації шкал і завдань ММРІ і 16 PF [4, с. 128]. Свого часу Л. Гольдберг і А.Г. Шмельов повторили на матеріалі російської лексики дослідження Р. Кеттелла, серед виявлених ними 15 чинників є аналогічні тим, які розглядаються в п'ятифакторній моделі [5, с. 35]. Внаслідок порівняння англійської та російської лексики особистісних рис виявлено подібність чотирьох найбільш потужних факторів із факторами “Великої п'ятірки”. Результати, що стосуються чинника “емоційної стабільності”, виявилися менш чіткими [4, с. 127]. Наразі в нашій державі відсутні дослідження, присвячені україномовній адаптації опитувальників, які ґрунтуються на п'ятифакторній моделі особистості, тому метою статті є саме адаптація англомовного опитувальника “Великої п'ятірки” (далі – ОВП) для використання в Національній поліції України.

Коротко зупинимося на теоретичній моделі, що описує особистість за допомогою п'яти факторів: екстраверсії, поступливості, сумлінності, нейротизму та відкритості досвіду [4, с. 126]. При описі чинників дотримуватимемося традиційного їх трактування, запропонованого зарубіжними авторами.

Екстраверсія – чинник, що проявляється в спрямованості на зовнішній світ. Як добре відомо, екстраверти відрізняються товариськістю, активністю, імпульсивністю, пошуком нової зовнішньої стимуляції. Вони схильні до лідерства, більше фізично і вербально активні, доброзичливі, веселі, оптимістичні. Інший полюс чинника представлений інтроверсією, для якої характерна тенденція до незалежності, самостійності, індивідуалізму. Між двома описаними полюсами знаходиться амбіверт – людина, котра спроможна як до життя в стані ізоляції, так і до активної діяльності в соціумі.

Поступливість – це міра соціоцентризму (альтруїзму) як протилежності егоцентризму. На одному боці цього континууму розташовується “конформіст”, схильний підпорядковувати особисті інтереси потребам групи; він орієнтований на норми групи, а не на власні принципи. Гармонійні стосунки з іншими важливіші для конформіста, ніж відстоювання особистої думки. Цю рису також називають “приємним характером”, що проявляється в довірі до людей, доброзичливості, уникненні конфліктів. Протилежний бік континууму представлений непоступливою, впертою людиною, яка переймається власними принципами і потребами, здатною на “виклик” оточенню. Для такої людини пріоритет становить своя думка, що протиставляється груповій, вона відрізняється схильністю створювати проблеми, певною байдужістю, жорсткістю, ворожістю до інших.

Сумлінність – це чинник, що виражає міру свідомого контролю з боку суб'єкта за своєю поведінкою і діяльністю. Один його полюс представлений такими якостями, як високе самовладання, завзятість, організованість, дисцип-

лінованість, відповідальність, старанність, ретельність, точність у роботі, орієнтація на завдання. Усі ці риси сприяють зосередженню індивіда на особистісних і професійних цілях. У результаті виникає тип особистості, яку можна назвати “сфокусованою”. Зазвичай такий індивід багато працює, спрямований на кар’єру, іноді це трудовоголік. Інший полюс представлений людиною, що легко відволікається, є неорганізованою, спонтанною, не зосередженою на меті, часто є гедоністом із низьким рівнем впорядкованості та послідовності поведінки. Така людина часто не завершує розпочату справу, недостатньо контролює власні імпульси. “Неорганізовані” не обов’язково працюють менше, ніж “сфокусовані” люди, однак їхня активність меншою мірою пов’язана з цілеспрямованою роботою. Всередині цього континууму розташовується збалансований індивід, що поєднує тенденції постійності та мінливості [1, с. 130].

Нейротизм проявляється в чутливості індивіда до стресогенних ситуацій. Один полюс цього фактора представлений реактивними особами, яким притаманна легкість виникнення негативних емоцій і переживань. Вони тривожні, дратівливі, схильні до поганого настрою, песимістичні, а також менш задоволені життям, ніж інші. Негативна емоційність може навіть зашкодити високим інтелектуальним і академічним досягненням. На іншому полюсі знаходяться індивіди з тенденцією раціональніше і спокійніше ставитися до життя, ніж більшість людей. Між названими полюсами знаходиться значний діапазон міри вираженості означеного фактора.

Відкритість досвіду – якість, що проявляється в неупередженості, сприйнятливості будь-якої інформації чи знань. Тут є присутнім інтерес як до внутрішнього світу, так і до того, що відбувається у зовнішній реальності. Відкриті досвіду люди мають широкі інтереси, розвинену фантазію, гнучкий розум, оригінальність і естетичну чутливість, їх притягає усе нове, незвичайне. Певною мірою їх можна назвати дослідниками: вони орієнтовані на пошук нових підходів, шляхів рішення проблем, відрізняються схильністю до самоаналізу і рефлексії. Мабуть, саме тому відкритість новому досвіду може розглядатися як важливий компонент творчого потенціалу. Протилежність таким людям становлять закриті новому досвіду індивіди, для яких характерна обмеженість інтересів, консервативність, шаблонність. У діяльності вони надають перевагу знайомій, повсякденній роботі.

Для діагностики зазначених факторів пропонувалося чимало особистісних опитувальників. До найпоширеніших належить запропонований П. Коста і Дж. Мак-Кра (Paul Costa and Jeff McCrae) опитувальник NEO-PI-R. Автори поставили завдання створити діагностичний інструмент, який міг би використовуватися в ситуаціях, що потребують досить швидкої оцінки загальної структури особистості. Опитувальник містить 240 завдань і дозволяє оцінити не лише 5 основних факторів, а й їхні складові. Кожне завдання є числовою біполярною п’ятибальною шкалою, полюси якої задані протилежними за змістом особистісними характеристиками; опитувальник не містить зворотних шкал. Вибір лівого полюса шкали завжди свідчить про вираженість цього чинника (скажімо, екстраверсії) у обстежуваного, а вибір правого полюса вказує на наявність протилежної риси (у наведеному прикладі – інтроверсії). Автори прагнули зробити NEO-PI-R максимально простим і зручним у застосуванні [3, с. 120].

П. Коста і Дж. Мак-Кра також розробили опитувальник NEO-FFI, нова версія містить 60 завдань і вимірює 5 основних факторів. Обидві версії (з 240 та 60 завдань) є комерційними продуктами і можуть бути використані лише з дозволу авторів. У 1999 році Л.Ф. Бурлачук і Д.К. Корольов здійснили російсько- і

україномовну адаптацію скороченого варіанта опитувальника (містить 25 завдань), отримавши прийнятні психометричні показники валідності та надійності [4].

Згодом, у 2008 році, О. Джон, Л. Науман і С. Сото розробили свій варіант опитувальника, який назвали BFI (“Big Five Inventory”, опитувальник “Великої п’ятірки”, далі – ОВП), він складається з 44 персональних характеристик і дозволяє оцінити особистість за зазначеними вище п’ятьма факторами. ОВП містить інвертовані (зворотні) шкали, кожен із факторів надалі поділяється на кілька складових. Варто зазначити, що практичне використання ОВП психологами не потребує якихось дозвільних процедур [1].

Нами проведено дослідження, спрямоване на україномовну адаптацію ОВП, яке здійснювалося в два етапи. Спочатку проведено аналіз різних варіантів перекладу завдань, що дозволило обрати остаточний варіант тексту опитувальника. На другому етапі перевірялися надійність і валідність ОВП, з’ясувався характер зв’язку результатів із даними, отриманими за допомогою опитувальників Г. Айзенка (ЕРІ) і Л. Собчик (ІТО), оскільки ці методики мають схожі діагностичні конструкції. На цьому етапі були розраховані нормативні показники для обстеженої вибірки.

Вибірка складалася зі студентів, що навчаються в Національному педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова і Харківському національному університеті внутрішніх справ. На попередньому етапі, коли перевірялися різні варіанти перекладу завдань, було обстежено 250 осіб. Вибірка для стандартизації україномовного варіанту налічувала 120 студентів (40 – чоловіки, 80 – жінки; середній вік становив 18,7 років). До вибірки включено студентів гуманітарних факультетів і курсантів юридичного профілю. Опитування здійснювалося на добровільних засадах, у груповій формі. При адаптації були збережені особливості англійського оригіналу. За допомогою трьох незалежно працюючих перекладачів розроблено текст опитувальника українською мовою, який, з одного боку, максимально подібний до змісту оригіналу, а з іншого – в ньому використовувалися звичні особистісні дескриптори, поширені в українській мові.

У процесі адаптації отримано дані стосовно трьох аспектів надійності опитувальника: ретестової, надійності паралельних форм і внутрішньої узгодженості. Ретестова надійність україномовної форми методики, виражена у вигляді коефіцієнта кореляції між двома послідовними тестуваннями з інтервалом у два тижні, становить для фактора екстраверсії – 0,80; поступливості – 0,82; сумлінності – 0,77; нейротизму – 0,72; відкритості досвіду – 0,64; ($p = 0,01$). Отримані значення відповідають психометричним вимогам.

Для частини вибірки, що однаково добре володіє англійською і українською мовами (слухачі магістратури факультету романо-германської філології), різномовні варіанти шкали розглядалися як паралельні форми (обидві форми складаються з однакової кількості завдань, попарно зрівняних за структурою і змістом, а результати, отримані з їх допомогою, близькі між собою). Коефіцієнти кореляції для англійської форми опитувальника при інтервалі опитування у два тижні виявилися такими: для фактора екстраверсії – 0,88; поступливості – 0,59; сумлінності – 0,85; нейротизму – 0,70; відкритості досвіду – 0,79; ($p = 0,01$). При перевірці за допомогою t -критерію також не виявлено значимих відмінностей між розподілами тестових показників за обома формами. Не виявлені значущі відмінності й при перевірці за допомогою критерію χ^2 . Тому україномовну та англійську форми опитувальника можна вважати практично тотожними.

Для перевірки внутрішньої узгодженості завдань шкали розраховувався коефіцієнт Кронбаха (таблиця 1). Усі показники можна вважати допустимими стосовно дотримання вимог до психодіагностичного інструментарію. Відзначимо, що коефіцієнти відносно невисокі внаслідок незначного числа завдань опитувальника, що входять до тієї чи іншої шкали.

Таблиця 1

Коефіцієнти для опитувальника ОВП

№	Шкала	Для англійської версії	Для української версії
1	Екстраверсія	0,73	0,75
2	Поступливість	0,68	0,70
3	Сумлінність	0,69	0,72
4	Нейротизм	0,62	0,67
5	Відкритість досвіду	0,66	0,63

Викладене свідчить про задовільну надійність опитувальника.

При вивченні валідності відповіді обстежуваних факторизувалися методом головних компонент із подальшим варимакс-обертанням. На попередньому етапі та при стандартизації української версії ОВП ми отримали п'ятифакторну структуру, що за змістом збігалася з очікуваною. Відсоток поясненої дисперсії становив 14,0; 7,89; 12,8; 5,6; 10,4 відповідно для екстраверсії, поступливості, сумлінності, нейротизму та відкритості досвіду. В українській версії п'ять факторів пояснили в сумі 52,6 % загальної дисперсії перемінних.

Конструктну валідність ОВП також підтверджують результати зіставлення даних цього опитувальника з тими, які отримані при використанні інших методик. Так, виявлено прогнозовану кореляцію ($r = 0,45$; $p = 0,05$) чинника екстраверсії ОВП зі шкалою екстраверсії ЕРІ. Також фактори ОВП виявилися пов'язаними з деякими факторами ІТО (таблиця 2).

Таблиця 2

Кореляції шкал ІТО і факторів ОВП

Фактори ОВП / Шкали ІТО	Екстраверсія	Поступливість	Сумлінність	Нейротизм	Відкритість досвіду
1. Екстраверсія	0,82*	-0,27	-0,22	-0,44	0,30
2. Спонтанність	0,45*	-0,35	-0,25	-0,55*	0,12
3. Агресивність	0,51*	-0,40	0,15	-0,62*	-0,22
4. Ригідність	-0,34	-0,41	0,30	-0,18	0,15
5. Інтроверсія	-0,64*	0,38	0,45*	0,38	-0,18
6. Сензитивність	-0,43	0,40	0,48*	0,40	0,24
7. Тривожність	-0,45*	0,42	0,31	0,66*	0,32
8. Лабільність (емотивність)	0,35	0,23	0,28	0,30	0,36

Примітка: $p=0,05$; (* $p = 0,01$).

Як видно з наведених показників, екстраверсія, очікувано, позитивно корелює з однойменною шкалою 1 ІТО, а також зі шкалами 2 (спонтанність),

3 (агресивність) і 8 (лабільність/емотивність); негативно – зі шкалами 4 (ригідність), 5 (інтроверсія), 6 (сензитивність) і 7 (тривожність). Поступливість позитивно корелює зі шкалами 5 (інтроверсія), 6 (сензитивність), 7 (тривожність); негативно – зі шкалами 2 (спонтанність), 3 (агресивність) і 4 (ригідність). Сумлінність позитивно пов'язана зі шкалами 5 (інтроверсія), 6 (сензитивність) і 7 (тривожність); негативно – зі шкалами 1 (екстраверсія) і 2 (спонтанність). Нейротизм негативно корелює зі шкалами 1 (екстраверсія), 2 (спонтанність) і 3 (агресивність); натомість позитивні кореляції спостерігаються зі шкалами 5 (інтроверсія), 6 (сензитивність) і 7 (тривожність). І, врешті-решт, відкритість досвіду позитивно пов'язана зі шкалами 1 (екстраверсія), 6 (сензитивність), 7 (тривожність), 8 (лабільність/емотивність), хоча коефіцієнти кореляції незначні.

Як видно з кореляційних зв'язків, ОВП фактично підтверджує дані щодо присутності в особистісному паттерні обстежуваного стеничних або гіпостеничних рис реагування (екстра-/інтровертованості, тривожності/агресивності), які можуть бути отримані за допомогою опитувальників Айзенка і Собчик. Водночас незначні коефіцієнти кореляції факторів “відкритість досвіду”, “поступливість”, “сумлінність” з іншими шкалами опитувальника ІТО свідчать про самостійну психодіагностичну цінність ОВП для виявлення у людини саме цих характерологічних особливостей.

Наведемо інструкцію і текст опитувальника.

Інструкція: *“Оцініть ступінь прояву Ваших особистісних якостей за 5-бальною шкалою від 1 (якість відсутня або дуже слабо виражена) до 5 (якість виражена дуже яскраво)”.*

Текст опитувальника

Про мене можна сказати, що я людина, яка:

1	Балакуча і комунікабельна	23	Ледаща
2	Бачить недоліки інших	24	Емоційно стійка, особливо не засмучується
3	Прагне робити все досконало і ретельно	25	Винахідлива
4	Засмучена, пригнічена	26	Позитивна і життєстверджуюча
5	Сповнена новими ідеями	27	Холодна та байдужа
6	Замкнена і стримана	28	Наполеглива у досягненні результату
7	Безкорисно допомагає іншим	29	Схильна до раптових змін настрою
8	Недостатньо старанна	30	З розвинутим почуттям естетичного, артистизму
9	Спокійна і стресостійка	31	Сором'язлива, стримана
10	Багато чим цікавиться	32	Делікатна й уважна майже до кожного
11	Сповнена енергії	33	Ефективна й продуктивна
12	Сперечається і свариться з іншими	34	Зберігає спокій у напружених ситуаціях
13	Надійна в роботі	35	Добре справляється з одноманітною роботою
14	Напружена	36	Активна і товариська
15	Творча і вдумлива	37	Різка і нестримана з іншими
16	Сповнена ентузіазму	38	Все планує і дотримується запланованого
17	Здатна прощати	39	Легко нервується
18	Неорганізована	40	Любить розмірковувати, аналізувати ідеї
19	Надмірно тривожна	41	Мало цікавиться мистецтвом
20	Має яскраву уяву	42	Любить співпрацювати з іншими
21	Спокійна	43	Легко відволікається
22	Довірлива	44	Є витонченою у питаннях мистецтва, музики та літератури

Нормальність розподілу “сірих” балів для вибірки в цілому, а також окремо для підвбірок чоловіків і жінок перевірялася за допомогою критерію Колмогорова–Смирнова. Результати дозволяють на рівні значущості 0,01 підтвердити гіпотезу про нормальність розподілу балів за кожним із факторів ОВП як у вибірці загалом, так і у кожній із підвбірок. Таким чином, усі проаналізовані результати відповідають закону нормального розподілу. Перевірка за допомогою критерію χ^2 не виявила значимих відмінностей у відповідях чоловіків і жінок ($p = 0,05$).

У таблиці 3 наводяться ключі для кожної з 5 шкал ОВП.

Таблиця 3

Ключі до шкал опитувальника ОВП

Екстраверсія	1	6R	11	16	21R	26	31R	36		
Поступливість	2R	7	12R	17	22	27R	32	37R	42	
Сумлінність	3	8R	13	18R	23R	28	33	38	43R	
Нейротизм	4	9R	14	19	24R	29	34R	39		
Відкритість досвіду	5	10	15	20	25	30	35R	40	41R	44

Примітка: літерою R позначені реверсні шкали, в яких бал змінюється: 5 на 1, 1 на 5, 4 на 2, 2 на 4, бал 3 не змінюється.

Наведемо дані щодо середніх значень і стандартних відхилень для шкал україномовної версії ОВП (таблиця 4).

Таблиця 4

Середні та стандартні відхилення для шкал ОВП

Шкала	Середнє	Стандартне відхилення
Екстраверсія	33,6	5,8
Поступливість	35,4	4,2
Сумлінність	36,8	3,9
Нейротизм	29,3	3,7
Відкритість досвіду	38,2	6,1

Таким чином, проведено україномовну адаптацію англійської методики О. Джона, Л. Наумана і С. Сото опитувальника “Великої п’ятірки”. Адаптований україномовний опитувальник характеризується задовільними психометричними показниками валідності, надійності, внутрішньої узгодженості. Проведення опитувань за допомогою ОВП можливе в індивідуальній або груповій формі, воно потребує близько 10–15 хвилин. Опитувальник може застосовуватися психологами Національної поліції в дослідницьких цілях, зокрема на перших етапах психодіагностичного дослідження для отримання даних, на підставі яких у подальшому обираються інші діагностичні методики. Також ОВП може бути корисним для ведучих тренінгових груп, адже проведення опитувань на основі ОВП, на відміну від використання громіздких методик, не заважає перебігу тренінгового

процесу; результати такого опитування можуть стати підґрунтям для обговорення і подальшої роботи тренінгової групи. Один із недоліків опитувальника – це незахищеність від фальсифікації відповідей. Тому в процесі психодіагностичного обстеження осіб (наприклад, при призначенні працівників поліції на вакантні посади, просуванні по службі тощо) разом із проведенням тестування кандидатів, доцільно додатково використовувати їх експертне оцінювання шляхом заповнення цього опитувальника керівниками і колегами по службі, які добре знають обстежуваних кандидатів, із подальшим порівнянням отриманих результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *John O.P., Naumann L.P., Soto C.J.* Paradigm Shift to the Integrative Big-Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Conceptual Issues / O.P. John, R.W. Robins, L.A. Pervin (Eds.). Handbook of personality: Theory and research. New York: Guilford Press, 2008. P. 114–158.
2. *Howard P.J., Medina P.L., Howard J.M.* The Big Five locator: A quick assessment tool for consultants and trainers. The 1996 Annual. V. 1. San Diego: Pfeiffer & Company, 1996.
3. *Pervin L.A., John O.P.* Handbook of personality: Theory and research. New York: Guilford Press, 2001. Vol. 2. P. 102–138.
4. *Бурлачук Л.Ф., Королев Д.К.* Адаптация опросника для диагностики пяти факторов личности. Вопросы психологии. Москва: Школа-Пресс, 2000. № 1. С. 126–135.
5. *Голдберг Л.Р., Шмелев А.Г.* Межкультурное исследование лексики личностных черт: “Большая пятерка” факторов в английском и русском языках. Психологический журнал. 1993. Т. 14. № 4. С. 32–39.
6. *Барко В.І.* Психологія управління персоналом органів внутрішніх справ (проактивний підхід): монографія. Київ: Ніка-Центр, 2003. 448 с.
7. *Барко В.І., Кирієнко Л.А., Барко В.В.* Професійний психологічний відбір на службу до поліції з використанням адаптованого індивідуально-типологічного опитувальника. Право і безпека. Харків: ХНУВС, 2017. № 3 (66). С. 125–132.
8. *Barko V., Beck A., Tatarenko A.* Developing of Police Management Training in Post-Soviet Societies: Understanding the Context and setting the Agenda. Police Quarterly. 2002. Vol. 5. № 4. P. 447–469.

REFERENCES

1. *John O.P., Naumann L.P., Soto C.J.* (2008) Paradigm Shift to the Integrative Big-Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Conceptual Issues / O.P. John, R.W. Robins, L.A. Pervin (Eds.). Handbook of personality: Theory and research. New York: Guilford Press, 114–158 [in English].
2. *Howard P.J., Medina P.L., Howard J.M.* (1996) The Big Five locator: A Quick Assessment Tool for Consultants and Trainers / The 1996 Annual. Vol. 1. San Diego: Pfeiffer & Company [in English].
3. *Pervin L.A., John O.P.* Handbook of Personality: Theory and Research. New York: Guilford Press, 2001. Vol. 2. P. 102–138 [in English].
4. *Burlachuk L.F., Korolev D.K.* (2000) Adaptatsiya oprosnika dlya diagnostiki pyati faktorov lichnosti. “Adaptation of Questionnaire for the Diagnostics of Five Factors of Personality”. The Issues of Psychology 1, 126–135 [in Russian].
5. *Goldberg L.R., Shmelev A.G.* (1993) Mezhekulturnoe issledovanie leksiki lichnostnyh chert: “Bolshaya pyaterka” faktorov v angliyskom i russkom yazykah. “Intercultural Study of the Vocabulary of Personality Traits: “Big Five” Factors in English and Russian languages”. Psychological Journal 4. Vol. 14, 32–39 [in Russian].
6. *Barko V.I.* (2003) Psykholohiia upravlinnia personalom orhaniv vnutrishnikh sprav (proaktyvnyi pidkhid). “Psychology of Personnel Management of Internal Affairs (proactive approach)”: monograph. Kyiv. 448 p. [in Ukrainian].
7. *Barko V.I., Kyriienko L.A., Barko V.V.* (2017) Profesiyni psykholohichniy vidbir na sluzhbu do politsii z vykorystanniam adaptovanoho indyvidualno-typolohichnoho opytuvalnyka. “Professional Psychological Selection for Service in the Police with the Help of an Adapted Individual and Typological Questionnaire”. Nauka i Pravoohorona 3(66), 125–132. Kharkiv: KhNUVS [in Ukrainian].
8. *Barko V., Beck A., Tatarenko A.* (2002) Developing of Police Management Training in Post-Soviet Societies: Understanding the Context and setting the Agenda. Police Quarterly 4. Vol. 5, 447–469 [in English].

UDC 159.922

V.I. Barko,

Doctor of Juridical Sciences, Full Professor, Chief Researcher, State Research
Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-4962-0975

L.A. Kyriienko,

Leading Researcher, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-9394-1288

V.V. Barko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, State Research Institute
MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-3836-2627

ADAPTATION OF “BIG FIVE” QUESTIONNAIRE FOR THE USE BY PSYCHOLOGISTS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Paper is devoted to the issue of theoretical substantiation and Ukrainian-language adaptation of use in the police of the “Big Five” Questionnaire widespread in the western countries. On the basis of numerous modern psychodiagnostic techniques, the five-factor model of personality, which was formed on the basis of many years of empirical research, has become very popular in recent years (at present, this model stimulates a significant proportion of work in the field of personal psychology). In cross cultural studies conducted in foreign countries, much attention is drawn to the content of the factors themselves, as well as to the design of tools for their measurement. In the context of the considered “Questionnaire of the Big Five”, the theoretical model of personality is revealed through such five factors as: extraversion, tolerance, conscientiousness, neuroticism and openness to experience. The results of experimental work aimed at an adaptation of the Ukrainian-language version of the questionnaire, in which the analysis of various variants of translation of tasks was performed, reliability and validity were checked, the nature of the connection of the results with the data obtained due to the questionnaires by H. Eisenk (EPI) and L. Sobchuk (ITO), normative indicators were calculated for the surveyed sample. Adapted Ukrainian-language “Questionnaire of the Big Five” is characterized by satisfactory psychometric indicators of validity, reliability, internal consistency. It is possible to conduct surveys using it individually or in group form, it takes a little time. The questionnaire can be used by researchers of the National Police for research purposes, in particular, in the early phases of the psycho-diagnostic study for obtaining data, on the basis of which subsequent further diagnostic techniques are selected. Also, an adapted questionnaire can be used by leading training groups, since conducting surveys on its basis does not interfere with the course of the training process, and the results of such testing can become the basis for discussion and further improvement of the activities of the training group.

Keywords: Questionnaire of the Big Five, psychodiagnostic activities, adaptation, validity, reliability.

Отримано 22.08.2018